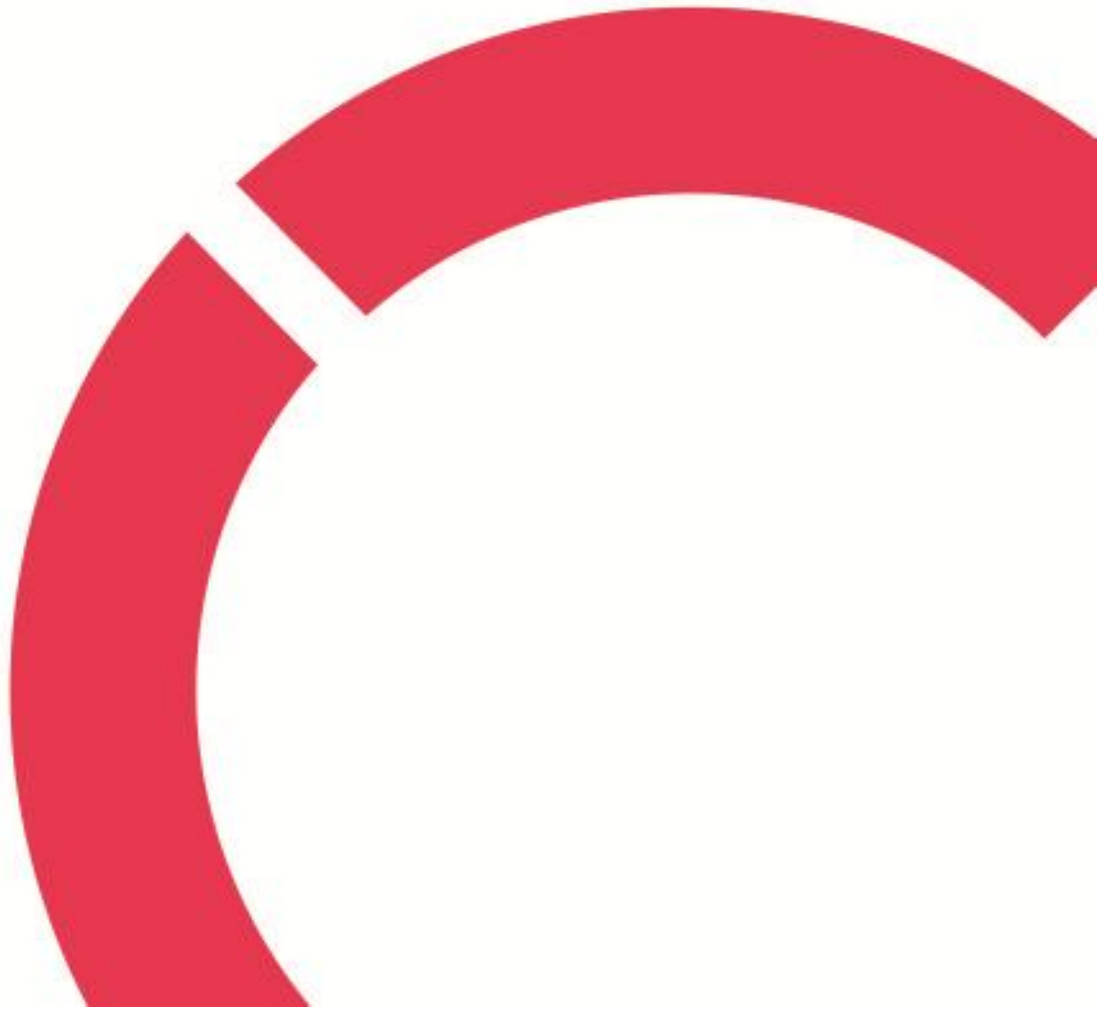

Marika Savolainen

TAKAISINSAANTI YKSIPUOLISEEN TUOMIOON

Kärjäsihteerin käsikirja

**Opinnäytetyö
CENTRIA-AMMATTIKORKEAKOULU
Liiketalouden koulutus
Joulukuu 2024**

TIIVISTELMÄ OPINNÄYTETYÖSTÄ

Centria-ammattikorkeakoulu	Aika Joulukuu 2024	Tekijä/tekijät Marika Savolainen
Koulutus Liiketalous		☒ AMK ☐ YAMK
Työn nimi TAKAISINSAANTI YKIPUOLISEEN TUOMIOON. Käräjäsihteerin käsikirja		
Työn ohjaaja Marja-Liisa Kaakko		Sivumäärä 25 + 1
Työelämäohjaaja Mervi Varis		
<p>Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli laatia Pohjois-Savon käräjäoikeuden käräjäsihteereille selkeä ja yksityiskohtainen käsikirja takaisinsaannista yksipuoliseen tuomioon. Lisäksi tarkoituksena oli selvittää, millaisia ongelmia Pohjois-Savon käräjäoikeuden takaisinsaantiasiota käsittelevät käräjäsihteerit olivat kohdanneet takaisinsaantiasiota käsitellessään sekä millaisen ohjeen he kokivat tukevan parhaiten heidän työskentelyään. Käsikirjan on lisäksi tarkoitus toimia uusien työntekijöiden perehdyttämisen tukena sekä sen on tarkoitus yhtenäistää Pohjois-Savon käräjäoikeuden henkilöstön työskentelytapoja.</p> <p>Opinnäytetyön tutkimusongelmaan etsittiin vastausta laadullisen eli kvalitatiivisen tutkimuksen keinoin. Aineisto kerättiin puolistrukturoidun ryhmähaastattelun avulla. Tutkimuksellisen tavoitteen lisäksi opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää, mitä takaisinsaanneista sanotaan kirjallisuudessa ja miten takaisinsaanti vaikuttaa takaisinsaannin hakijaan.</p> <p>Tämän opinnäytetyön prosessin aikana huomattiin jo, että käsikirja tulee tarpeeseen. Käsikirjaa ei ole liitetty opinnäytetyön liitteeksi, sillä käsikirja sisältää salassa pidettävää materiaalia, joka on tarkoitettu yksinomaan Pohjois-Savon käräjäoikeuden sisäiseen käyttöön. Tämän vuoksi opinnäytetyössä ei ole avattu käsikirjan sisältöä kovin tarkasti.</p>		
Asiasanat Käräjäsihteeri, käsikirja, takaisinsaanti, yksipuolinen tuomio		

ABSTRACT

Centria University of Applied Sciences	Date December 2024	Author Marika Savolainen
Degree programme Bachelor of Business Administration		
Name of thesis APPEAL AGAINST JUDGMENT BY DEFAULT. District court secretary's manual		
Centria supervisor Marja-Liisa Kaakko	Pages 25 + 1	
Instructor representing commissioning institution or company Mervi Varis		
<p>The aim of this thesis was to create a clear and detailed manual on the appeal against judgment by default for district court secretaries at the North Savo District Court. Additionally, the purpose was to investigate the challenges faced by district court secretaries handling appeal cases at the North Savo District Court and to determine what type of guidance they felt would best support their work. Furthermore, the manual is intended to serve as a tool for onboarding new employees and to standardize the work practices of the court's personnel.</p> <p>The research problem of the thesis was addressed through qualitative research methods. The data was collected using a semi-structured group interview. In addition to the research objective, the thesis aimed to explore what the literature says about appeal processes and how appeal impacts the applicant seeking it.</p> <p>During the course of this thesis process, it became evident that there is genuine need for the manual. However, the manual has not been included as an appendix to the thesis because it contains confidential material intended only for the internal use of the North Savo District Court. For this reason, the contents of the manual are not discussed in detail in the thesis.</p>		
Key words Appeal, district secretary, judgment by default, manual		

KÄSITTEIDEN MÄÄRITTELY

Dispositiivinen riita-asia

Asia, jossa sovinto on sallittu.

Indispositiivinen riita-asia

Asia, jossa sovinto ei ole sallittu.

**TIIVISTELMÄ
ABSTRACT
KÄSITTEIDEN MÄÄRITTELY
SISÄLLYS**

1 JOHDANTO	1
2 RIITA-ASIAT	3
3.1 Riita-asioiden menettely	3
3.2 Menettelyn vaiheet ja keskeiset toimenpiteet	4
3 TAKAISINSAANTI YKSIPUOLISEEN TUOMIOON.....	7
3.1 Yksipuolisen tuomion käsite ja merkitys	8
3.2 Takaisinsaannin edellytykset ja menettelyt	9
3.3 Takaisinsaannin vaikutukset.....	10
3.4 Takaisinsaannin ratkaiseminen	10
4 AINEISTONKERUUMENETELMÄ	12
4.1 Laadullinen tutkimus.....	12
4.2 Ryhmähaastattelun toteutus	13
5 HAASTATTELUN TULOKSET	15
5.1 Keskeiset löydökset ja näkökulmat	15
5.2 Kehittämisenäkökulmat	17
6 OPINNÄYTETYÖN TOIMINNALLINEN OSUUS	19
6.1 Käsikirjan kokoaminen	19
6.2 Käsikirjan sisältö.....	20
7 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA	22
LÄHTEET	25
LIITTEET	
LIITE 1. Ryhmähaastattelukysymykset	

1 JOHDANTO

Tuomioistuin voi antaa riita-asiassa yksipuolisen tuomion, joka perustuu vastapuolen passiivisuuteen. Asianosainen, jota vastaan on annettu tuomioistuimessa yksipuolinen tuomio, ei saa valittaa siitä vaan asianosaisen muutoksenhakekeinona on takaisinsaanti yksipuoliseen tuomioon. (Vuorenää 2023, 215.) Takaisinsaintia koskevia asioita käsittelee tuomioistuimessa kärjätuomarit ja kärjänotaarit yhdessä työpariensä kärjäsihteereiden kanssa. Takaisinsaintia on mahdollista hakea myös konkurssimenettelyssä, ulosotossa, velkajärjestelyssä sekä yrityssaneerauksessa. Tämä opinnäytetyö keskittyy siviiliprosessissa annettavaan yksipuolisen tuomion takaisintaan.

Opinnäytetyön toimeksiantajana toimii Pohjois-Savon kärjäoikeus, josta opinnäytetyön aihe on peräisin. Pohjois-Savon kärjäoikeus on ensimmäisen asteen tuomioistuin ja siellä käsitellään riita-, hake- mus- ja rikosasioita. Pohjois-Savon kärjäoikeuden varsinainen kanslia sijaitsee Kuopiossa, lisäksi Pohjois-Savon kärjäoikeudella on sivuistuntopaikat Iisalmessa ja Varkaudessa. Pohjois-Savon kärjäoikeuden viraston päällikkönä toimii hallintoasioissa laamanni. Kärjäoikeudessa on henkilöstöä noin 84 henkeä, joista 34 henkilöä toimii kärjäsihteerin tehtävässä.

Pohjois-Savon kärjäoikeudessa huomattiin, ettei takaisinsaintia koskeviin asioihin ole kärjäsihteereitä varten konkreettisia kirjallisia ohjeita. Toimeksiantona on luoda konkreettiset ohjeet takaisinsaanti yksipuoliseen tuomioon menettelystä siten, että asian käsittelyä käsitellään käytännönläheisesti kärjäsihteerin näkökulmasta. Käsikirjan on tarkoituksena toimia uusien työntekijöiden perehdyttämisen tukena. Tämän lisäksi käsikirja tukee kärjäsihteerien työskentelyä ja yhtenäistää työtapoja.

Opinnäytetyön tutkimuksellisenä tavoitteena on selvittää, millaisia ongelmia Pohjois-Savon kärjäoikeuden takaisinsaintiasioita käsittelevät kärjäsihteerit ovat kohdanneet työssään takaisinsaintiasoiden käsittelyssä ja millaista ohjetta he kokevat tarvitsevänsä työnsä tueksi. Tutkimusongelmaan etsitään vastausta laadullisen eli kvalitatiivisen tutkimuksen keinoin. Aineisto kerätään puolistrukturoidun ryhmähaastattelun avulla. Toiminnallisena osuutena on laatia kärjäsihteereitä varten takaisinsaintia koskeva käsikirja. Tutkimuksellisen tavoitteen lisäksi opinnäytetyön tavoitteena on selvittää, mitä takaisinsainneista sanotaan kirjallisuudessa ja miten takaisinsaanti vaikuttaa takaisinsainnin hakijaan. Riita-asioita koskevaa kirjallisuutta on paljon ja opinnäytetyön teoriaosuudessa on hyödynnetty muun muassa Jokelan (2024) Kulmalan (2021) ja Vuorenään (2023) kirjallisuutta.

Riita-asioiden käsittelystä ja takaisinsaanneista on tehty Theseuksen perusteella aikaisemminkin opinnäytetöitä. Theseuksessa olevissa takaisinsaantia koskevissa opinnäytetöissä ei kuitenkaan ole keskitytty pelkästään yksipuolista tuomiota koskeviin takaisinsaanteihin. Lähinnä opinnäytetyön aihetta koskevia opinnäytetöitä on kaksi, joista toinen koskee takaisinsaantia konkurssipesään ja toinen muutoksenhakua yksipuoliseen tuomioon. ”Takaisinsaanti yksipuoliseen tuomioon”, ”takaisinsaanti” tai ”yksipuolinen tuomio” hakusanoilla ei löydy Theseuksesta yhtään Centria-ammattikorkeakoulussa tehtyä opinnäytetyötä. Theseuksesta löytyy riita-asioita ja riitaantuneita summaarisia koskevia opinnäytetöitä jonkin verran. Tämän opinnäytetyön teoriaosuudessa keskitytään enemmän laajojen riita-asioiden ja summaaristen asioiden kirjalliseen menettelyyn, eikä niinkään suulliseen menettelyyn.

2 RIITA-ASIAT

Riita-asia saatetaan vireille käräjäoikeuden kansliaan toimitettavalla kirjallisella haastehakemuksella. Kun haastehakemus saapuu kansliaan, asia tulee vireille ja sen valmistelu alkaa. Jos haastehakemus on saapunut virka-ajan päätyttyä, katsotaan sen saapuneeksi seuraavana arkipäivänä. Laajoista riita-asiasta puhutaan silloin, kun haastehakemus täyttää oikeudenkäymiskaaren luvun 5 kohdan 2 §:n mukaiset seikat. Oikeudenkäymiskaaren (22.7.1991/1052) 5 luvun 2§:n mukaan laajoissa ja riitaisissa haastehakemuksissa on ilmoitettava 1) kantajan yksilöity vaatimus; 2) seikat, joihin vaatimus perustuu; 3) mahdollisuuksien mukaan ne todisteet, jotka kantaja aikoo kanteensa tueksi esittää, sekä mitä hän kullakin todisteella aikoo näyttää toteen; 4) oikeudenkäyntikulujen korvaamista koskeva vaatimus, jos kantaja pitää sitä aiheellisena; sekä 5) millä perusteella tuomioistuin on toimivaltainen, jos toimivalta ei muutoin ilmene haastehakemuksesta tai siihen liitetyistä asiakirjoista.

Riita-asian voi saattaa vireille myös suppealla haastehakemuksella. Suppeaa haastehakemusta käytetään asioissa, jotka ovat riidattomia sekä koskevat tietyn määräästä saamista, kuten rahavelkaa, hallinnan tai rikkoutuneen olosuhteen palauttamista tai häätöä. Tällöin kyseessä on summaarinen riita-asia. Summaarisen asian vireillepano eroaa tavanomaisesta riita-asiasta siinä, että haastehakemuksessa ei tarvitse ilmoittaa todisteita eikä liittää mukaan asiakirjoja. Kuitenkin summaarisen asian haastehakemuksessa on täsmällisesti yksilöitävä asiakirja, joka toimii kanteen perusteena. Tämä asiakirja voi olla esimerkiksi sopimus, sitoumus tai jokin muu kirjallinen todiste, johon kantaja vetoaa. Lisäksi haastehakemuksessa on yksilöitävä seikat, joihin vaatimus perustuu. (Linna 2012; Jokela 2024.)

3.1 Riita-asioiden menettely

Riita-asioiden käsittely voidaan jakaa käräjäoikeudessa kahteen päävaiheeseen, valmisteluun ja pääkäsittelyyn. Valmistelu tapahtuu yhden tuomarin kokoonpanossa, jossa tuomari toimii puheenjohtajana. Pääkäsittely sen sijaan järjestetään tapauskohtaisesti joko yhden tuomarin kokoonpanossa tai täysilukuisessa kokoonpanossa. (Vuorenperä 2023; Jokela 2024.) Valmistelu voidaan jakaa vielä kahteen vaiheeseen: kirjalliseen ja suulliseen valmisteluun. Oikeudenkäynti on jaettu valmisteluun ja pääkäsittelyyn, jotta pääkäsittelyn onnistuminen voidaan varmistaa. Sama kahteen päävaiheeseen jakaminen koskee kaikkia siviiliasioiden oikeudenkäyntejä. (Vuorenperä 2023, 96.)

Riita-asioina käsitellään muun muassa vahingonkorvauksia koskevia asioita, perintöriitoja, kaupan purkamista tai huoneiston vuokraa koskevia asioita (Pohjois-Savon kärjäoikeus 2021). Summaarisina riita-asioina käsitellään saatavaa koskevia asioita, jotka voivat koskea vuokrasaatavia, kuluttajaluottoja sekä puhelin- ja sähkölaskuja. Näiden lisäksi summaarisina asioina käsitellään riidattomia asioita, jotka koskevat häätöä ja hallinnan tai rikkoutuneen olosuhteen palauttamista. Summaarisia riita-asioita käsitellään Ahvenanmaan kärjäoikeudessa, Helsingin kärjäoikeudessa, Itä-Uudenmaan kärjäoikeudessa, Kymenlaakson kärjäoikeudessa, Lapin kärjäoikeudessa, Oulun kärjäoikeudessa, Pirkanmaan kärjäoikeudessa, Pohjanmaan kärjäoikeudessa sekä Varsinais-Suomen kärjäoikeudessa. (Tuomioistuinlaitos 2024.)

3.2 Menettelyn vaiheet ja keskeiset toimenpiteet

Kantaja voi toimittaa kirjallisen haastehakemuksen kärjäoikeuteen henkilökohtaisesti, postitse, asiamiehen tai lähetin välityksellä. Haastehakemuksen voi myös toimittaa kärjäoikeuteen sähköisesti, ja nykyään kärjäoikeuksissa suositaan sähköistä asiointia. Kantajan toimittama haastehakemus käynnistää oikeudenkäynnin. Summaarisissa asioissa haastehakemus toimitetaan kärjäoikeuteen sähköisesti joko tietojärjestelmäyhteyden tai asiointiliittymän kautta. Kun haastehakemus on saapunut kärjäoikeuteen, asiaa käsittelevä puheenjohtaja tarkastaa sen. Mikäli haastehakemus on puutteellinen, epäselvä tai sekava, kärjäoikeus kehottaa kantajaa korjaamaan puutteet määräajassa. Näiden puutteiden korjaaminen on välttämätöntä oikeudenkäynnin jatkamiseksi ja vastauksen antamiseksi. Mikäli kantaja ei noudata kärjäoikeuden kehotusta täydentää haastehakemusta, voi kärjäoikeus jättää kanteen tutkimatta tai hylätä kanteen. (Jokela 2024, 433, 447–448.)

Tuomioistuin voi antaa riita-asiassa ratkaisun ilman vastaajan kuulemista, mikäli kantaja ei noudata kärjäoikeuden kehotusta täydentää haastehakemusta. Ratkaisun voi antaa vastaajaa kuulematta myös silloin, jos haastehakemus on puutteellinen, epäselvä tai sekava, eikä se kelpaa oikeudenkäynnin perustaksi tai jos tuomioistuin ei voi jostain muusta syystä ottaa asiaa tutkittavakseen. Tällöin tuomioistuin jättää kanteen tutkimatta. Ratkaisun vastaajaa kuulematta voidaan antaa lisäksi tilanteissa, joissa kantajan esittämä vaatimus on selvästi perusteeton. Perusteettoman vaatimuksen takia tuomioistuin hylkää kanteen tuomiolla. (Jokela 2024, 450.)

Puheenjohtajan tarkastettua haastehakemuksen, tuomioistuin toimittaa vastaajalle haasteen. Haasteen tarkoituksena on kehottaa vastaajaa vastaamaan kirjallisesti kanteeseen. Haasteessa määritellään yksityiskohtaisesti, mitä vastaajan vastauksen tulee sisältää. Vastaajan vastauksen määräpäivä määräytyy tiedoksiannon mukaan, eli vastauksen määräpäivä lasketaan siitä päivästä, kun vastaaja on saanut haasteen tiedoksi. (Jokela 2024, 455.) Lähtökohtaisesti tuomioistuin yrittää ensin tiedoksi antaa haasteen vastaanottotodistuksella. Mikäli vastaaja ei palauta vastaanottotodistusta, haaste siirretään haastemiestiedoksiantoon. Haaste voidaan toimittaa suoraan haastemiestiedoksiantoon, jos kyseessä on kiireellinen asia tai jos tiedetään ennalta, että vastaaja välttelee tiedoksiantoa. (Rovaniemen hovioikeuspiirin laatuhanke 2015, 18.)

Vastineeksi kutsutaan vastaajan tuomioistuimelle toimittamaa ensimmäistä lausumaa. Riita-asioissa vastaajan haasteeseen antama vastaus on vastine, jossa hän esittää omat mahdolliset vaatimuksensa. Vastineessa vastaajan on ilmoitettava, myöntääkö hän kanteen vai vastustaako sitä. Jos vastaaja vastustaa kannetta, hänen tulee esittää sellaiset perusteet kanteen vastustamiselle, joilla on merkitystä asian ratkaisemisen kannalta. Vastaajan on myös ilmoitettava mahdolliset todisteet ja todistusteemat, jotka hän esittää vastauksensa tueksi. Lisäksi vastaajan on kerrottava mahdolliset väitteensä siitä, ettei tuomioistuin voi tutkia asiaa. Vastineessa tulee käydä ilmi prosessiosoite, johon tuomioistuin voi lähettää asiaan liittyvät kutsut, kehotukset ja ilmoitukset. Vastaajan on myös ilmoitettava vastauksessaan vaatimuksensa oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta, jos vastaaja katsoo aiheellisena vaatia kantajaa korvaamaan oikeudenkäyntikulunsa. Mikäli kyseessä on riidaton summaarinen asia ja vastaaja vastauksessaan kiistää asian, muuttuu riidaton summaarinen asia riitaiseksi ja sen käsittelyä jatketaan käräjäoikeudessa laajojen riita-asioden menettelyssä. Tällöin tuomioistuin pyytää kantajaa täydentämään haastehakemustaan siten, että se täyttää oikeudenkäymiskaaren 5 luvun 2 §:n vaatimukset laajasta haastehakemuksesta. (Jokela 2024, 455–457.)

Vastaajan vastineen saavuttua tuomioistuimeen, puheenjohtaja päättää, jatketaanko asian käsittelyä kirjallisessa menettelyssä vai suullisessa menettelyssä. Dispositiiviset riita-asiat voidaan ratkaista kirjallisessa menettelyssä, jos vastaaja ei ole antanut vastinetta, ei ole esittänyt perusteita kanteen vastustamiselle, tai on vedonnut sellaiseen perusteeseen, jolla ei selvästi ole vaikutusta asian ratkaisemiseen. Mikäli vastaaja ei ole antanut vastinetta määräajassa ja kyseessä on indispositiivinen asia, eli asia, jossa sovinto ei ole sallittu, tuomioistuin ei voi antaa yksipuolista tuomiota. Tällaisessa tapauksessa tuomioistuimen tulee jatkaa asian valmistelua. Vuoden 2022 lakimuutoksen myötä riitainen asia voidaan ratkaista kirjallisessa valmistelussa, jos asian ratkaiseminen ei edellytä pääkäsittelyä eikä asian-

osaiset vastusta kirjallista menettelyä. Tällaisessa tilanteessa asiassa ei järjestetä myöskään valmisteluistuntoa. Vuoden 2022 yleissäännös koskee sekä dispositiivisissa asioissa että indispositiivisissa asioissa. Pääkäsittelyä ei myöskään pidetä, jos asiassa ei ole esitetty lainkaan suullista todistelua ja asiassa oleva epäselvyys koskee ainoastaan asian oikeudellista arviointia. Vaikka riitainen asia ratkaistaisiinkin kirjallisessa valmistelussa, tulee puheenjohtajan laatia asiassa yhteenveto, joka toimitetaan osapuolille kommentoitavaksi. (Jokela 2024, 464–468.)

3 TAKAISINSAANTI YKSIPUOLISEEN TUOMIOON

Takaisinsaantia koskeva nykyinen sääntely on peräisin alkuperäisestä vuoden 1734 laista, jolloin oikeudenkäymiskaaren 12 luvussa on katsottu riita-asian asianosaisen passiivisuuden olevan niskoittelua. Asianosaisen niskoittelun takia on asiassa voitu antaa yksipuolinen tuomio, johon asianosaisen on ollut mahdollista hakea muutosta vedon kautta. Veto oli ensisijainen keino yrittää kumota annettu yksipuolinen tuomio, ja takaisinsaanti nähtiin toissijaisena oikeuskeinona, jota voitiin käyttää vain, jos vedon määräaika oli jo umpeutunut. Asianosaisen, joka haki takaisinsaantia, oli haastettava vastapuoli seuraaville käräjille maalla tai mahdollisesti kuukauden sisällä kaupungissa. Vuoden 1734 laissa määräaika takaisinsaannihakemiselle laskettiin yksipuolisen tuomion tiedoksiannosta lukien. Yksipuolinen tuomio annettiin tilanteissa, joissa asianosainen ei osallistunut ensimmäiseen istuntokäsittelyyn. (Kulmala 2021, 3.)

Vuonna 1972 uudistettiin oikeudenkäymiskaaren 12 lukua, sen 13 §:ään tehtiin tarkistuksia, jotka koskivat takaisinsaantia. Muutosten myötä asianosaisen poissaolo myöhemmistä oikeudenkäynneistä saattoi johtaa siihen, että asia ratkaistiin tuomiolla. Uudistuksessa tehtiin myös selvä ero dispositiivisten ja indispositiivisten asioiden välille, jonka myötä todettiin, että yksipuolinen tuomio voidaan antaa vain dispositiivisissa asioissa. Lisäksi mahdollistettiin yksipuolisen tuomion antaminen myös kantajaa vastaan, ja poistettiin mahdollisuus käyttää vetoa yksipuolista tuomiota vastaan tilanteissa, joissa asianosaisen kaikkia vaatimuksia ei ollut hyväksytty yksipuolisella tuomiolla. Toisin sanoen, vuoden 1972 uudistuksen myötä yksipuolisen tuomion ainoaksi muutoksenhauksi jäi takaisinsaanti. Tämä mahdollisti sen, että takaisinsaantia koskeva kanteen oli mahdollista perustua myös menettelyvirheisiin ja muihin mahdollisiin muodollisiin perusteisiin. Takaisinsaannin määräajaksi säädettiin 60 päivää yksipuolisen tuomion tiedoksisaannista. (Kulmala 2021, 3–4.)

Vuoden 1993 alioikeusuudistuksen myötä takaisinsaantia koskeva sääntely sai viimeisimmän muotonsa. Uudistuksessa mahdollistettiin yksipuolisen tuomion antaminen myös muissa asian vaiheissa kuin vastaajan ensimmäisen vastauksen yhteydessä. Uudistuksen taustalla oli mahdollisuus velvoittaa asianosaisen osallistuminen tuomioistuinkäsittelyyn, ja siten vähentää passiivisuutta. Uudistuksessa säädettiin myös, että takaisinsaannin tiedoksiantotapoja voivat olla asianosaisen läsnä ollessa toimitettu yksipuoliseen tuomioon perustuva ulosmittaus tai jokin muu todisteellinen tiedoksiantotapa. Takaisinsaantia koskeva määräaika lyhennettiin 60 päivästä nykyiseen 30 päivään. Lakiin myös lisättiin säännökset takaisinsaantihakemuksen sisällöstä. (Kulmala 2021, 5.)

3.1 Yksipuolisen tuomion käsite ja merkitys

Yksipuolinen tuomio on tuomioistuimen antama dispositiivisen riita-asian pääasiantarkaisu, joka perustuu vastapuolen passiivisuuteen. Yksipuolinen tuomio ei siis perustu asianosaisten esittämiin perusteisiin tai niiden tueksi esitettyihin todisteisiin. Yksipuolinen tuomio voidaan antaa joko kantajan eduksi tai vastaajan hyväksi. Tilanteessa, jossa yksipuolinen tuomio annetaan kantajan eduksi, kantajan kanne hyväksytään esitettyjen vaatimusten mukaisesti, kun taas vastaajan hyväksi annetussa kanne hylätään. (Vuorenperä 2023, 106.) Tuomioistuin antaa yksipuolisen tuomion kirjallisessa valmistelussa heti vastaukselle annetun määräajan umpeuduttua, jos 1) vastaaja ei ole asetetussa määräajassa antanut lainkaan vastausta tai 2) ei ole vastauksessaan esittänyt perusteita kanteen vastustamiselle taikka on vedonnut ainoastaan sellaiseen perusteeseen, jolla selvästi ei ole vaikutusta asian ratkaisemiseen (Oikeudenkäymiskaari 22.7.1991/1052, 5 luku § 13). Jos vastaaja toimittaa tuomioistuimelle perustelemattoman vastauksen, voi käräjäoikeus harkintansa mukaan pyytää vastaajaa täydentämään vastaustaan (Jokela 2024, 464).

Oikeudenkäymiskaaren (22.7.1991/1052) 5 luvun 14 §:n mukaan, jos kantajan vaatimus perustuu juoksevaan velkakirjaan, vekseliin tai shekkiin, vastaajaa on haasteessa kehotettava vastaamaan kirjallisesti, jollei kantaja ole pyytänyt, että vastaajaa kehoitettaisiin vastaamaan suullisesti istunnossa. Jos momentissa 1 tarkoitettussa asiassa vastaaja 1) ei ole antanut pyydettyä vastausta, 2) ei ole esittänyt todennäköisiä syitä kanteen vastustamisen tueksi tai 3) ei ole esittänyt lainvoimaista tuomiota, juoksevaa velkakirjaa, vekseliä tai shekkiä, jota voidaan käyttää kuittaukseen, asia ratkaistaan valmistelua jatkamatta. Kanne hyväksytään tällöin yksipuolisella tuomiolla. Yksipuolisen tuomion muutoksenhaku poikkeaa muista käräjäoikeuden antamista ratkaisuista, sillä yksipuoliseen tuomioon ei voi hakea muutosta tavanomaisin keinoin. Sen sijaan asianosaisella, jota vastaan yksipuolinen tuomio on annettu, on oikeus hakea takaisinsaantia kyseiseen tuomioon. Takaisinsaannin ei katsota kumminkaan olevan varsinainen muutoksenhakemus, vaan sen tarkoituksena on saattaa asia uudelleen käsiteltäväksi käräjäoikeudessa. (Helenius & Linna 2021, 600.)

Yksipuolinen tuomio toimii ulosottoperusteena yksityisoikeudellisia saatavia koskevissa asioissa. Sen perusteella ulosottoviranomaisen on mahdollista aloittaa ulosottoimet, eli toisin sanoen ulosottoviranomainen voi ryhtyä perimään velkoja. Yksipuolisen tuomion vahvuus ulosottoperusteena pohjautuu

siihen, että se on tarpeeksi riittävä ja virallinen asiakirja, jonka pohjalta ulosottoprosessi voidaan käynnistää. Yksipuolisen tuomion täytäntöönpanoa voidaan verrata lainvoimaiseen tuomioon, ja ulosottoviranomaiset käsittelevät sitä samalla tavoin kuin lainvoimaista tuomiota. Yksipuoliseen tuomioon liittyvää ulosottoprosessia jatketaan niin kauan, kunnes velkojan saatavat on saatu perittyä ja maksettua. (Linna 2012, 60.)

3.2 Takaisinsaannin edellytykset ja menettelyt

Oikeudenkäymiskaassa on säädetty määräajasta, jonka mukaan asianosaisen on haettava takaisinsaantia. Takaisinsaantia on haettava kirjallisesti 30 päivän kuluessa siitä lukien, kun takaisinsaannin hakija on hänen läsnäollessaan toimitetussa ulosmittauksessa taikka muulla tavoin todisteellisesti on saanut tiedon yksipuolisesta tuomiosta. Takaisinsaannin määräaika ei siis ala kulua siitä päivästä, jolloin tuomioistuin on antanut asiassa yksipuolisen tuomion vaan siitä, kun yksipuolinen tuomio on todisteellisesti annettu tiedoksi. Mikäli hakemus toimitetaan määräajan jälkeen, tuomioistuin jättää hakemuksen tutkimatta. Kyseessä oleva määräaika on kumminkin prosessuaalinen määräaika, ja se on mahdollista palauttaa oikeudenkäymiskaaren 31 luvun 17 §:n nojalla. Mikäli tuomioistuin on antanut yksipuolisen tuomion asianosaisen vastaamatta jättämisestä tai saapumatta jättämisestä istutokäsittelyyn, tulee takaisinsaantihakemuksessa ilmoittaa sellainen syy tuomion muuttamiselle, jolla olisi voitu katsoa olevan merkitystä asiaa ratkaistaessa. Mikäli yksipuolinen tuomio on annettu siitä syystä, ettei asianosainen ole antanut sellaista lausumaa, jossa olisi käynyt asianosaisen kanta hänelle toimitetussa pyynnössä esitettyihin kysymyksiin, tulisi asianosaisen kanta ilmetä takaisinsaantihakemuksesta. Takaisinsaantihakemuksen tulee edellä mainitun mukaisesti olla sisällöltään sellainen, ettei asian aiemmassa käsittelyvaiheessa olisi voitu antaa yksipuolista tuomiota, jos asiassa olisi esitetty samat näkökohdat kuin takaisinsaantihakemuksessa on esitetty. Tällöin asian käsittelyä olisi tullut jatkaa ja asiassa olisi tullut antaa yksipuolisen tuomion sijaan tuomio. Takaisinsaantia hakevan tulee hakemuksessaan vedota sellaiseen asiaperusteeseen, jolla olisi voinut olla merkitystä asiaa ratkaistaessa. (Kulmala 2021; Oikeudenkäymiskaari 22.7.1991/1052; Vuorenpää 2023.)

Tuomioistuimessa puheenjohtaja tarkistaa takaisinsaantihakemuksen, ja jos hakemus otetaan käsiteltäväksi, asian käsittely jatkuu siitä, mihin se jäi ennen yksipuolisen tuomion antamista. Vaikka yksipuolinen tuomio olisi annettu vasta pääkäsittelyssä, voi asia vaatia kumminkin uudelleenvalmistelua, koska istutokäsittelystä on voinut kulua aikaa. Puheenjohtajan on harkittava erikseen, mikä on asianmukaisin jatkomenettelytapa takaisinsaantiasian käsittelyssä. Takaisinsaantiasian käsittely ei muuten

poikkeaa poissaolo- ja laiminlyöntiseuraamuksiensa osalta dispostiviisista riita-asioista. Ellei takaisinsaanninhakija ole noudattanut takaisinsaantihakemuksensa laatimisessa oikeudenkäymiskaaren 12 luvun 15:n § 2 momenttia ja tuomioistuin katsoo takaisinsaantihakemuksen olevan puutteellinen, tuomioistuimen on kehotettava hakijaa täydentämään hakemustaan määräajassa. Tuomioistuimen tulee tällöin antaa hakijalle täydennyskehotus, jossa ilmoitetaan, että hakemus voidaan jättää tutkimatta, ellei sitä täydennetä. Täydennyskehotuksessa yksilöidään, millä tavalla hakemus on puutteellinen. (Kulmala 2021, 21, 23.)

3.3 Takaisinsaannin vaikutukset

Takaisinsaantihakemuksen takia asian vireillä oleminen ei pääty ratkaisun antaneessa tuomioistuimessa. Mikäli takaisinsaannin hakija on hakemuksessaan pyytänyt tuomioistuinta antamaan asiassa täytäntöönpanoa koskevan keskeytysmääräyksen, tuomioistuimen antama täytäntöönpanon keskeyttämistä koskeva ratkaisu keskeyttää yksipuolisen tuomion täytäntöönpanon. Tuomioistuimen tulee käsitellä täytäntöönpanon keskeyttämistä koskeva pyyntö kiireellisesti. Käytännössä siis ulosottolaitoksen tulee keskeyttää yksipuolisen tuomion täytäntöönpanotoimet. (Kulmala 2021; Ulosottokaari 15.6.2007/705.)

Takaisinsaannin hakemisessa voi olla hakijaa kohtaan riski siitä, että alkuperäinen kantajan on mahdollista muuttaa vaatimuksiaan siten, että niistä tulisi enemmän haittaa takaisinsaannin hakijalle. Lähtökohtana kumminkin on, että alkuperäisen kantajan olisi tullut toimittaa alkuperäinen kanne tarpeeksi laajana. Takaisinsaantihakemus vaikuttaa takaisinsaannin hakijan lisäksi asian alkuperäiseen kantajaan, koska takaisinsaantiasian vireillä olon myötä alkuperäinen kantaja voi joutua esittämään todisteluja sekä joutuu osallistumaan oikeudenkäyntiprosesseihin. Takaisinsaantiasian vireillä olo lisää molempien asianosaisten oikeudenkäyntikulujen määrää, koska asian käsittely tuomioistuimessa pitkittyy takaisinsaantihakemuksen takia. Takaisinsaannin takia on mahdollista, että takaisinsaannin hakijalle koituu maksettavakseen vastapuolen takaisinsaantiasiassa aiheutuneet oikeudenkäyntikulut. Tämä tilanne tulee eteen silloin, jos takaisinsaannin hakija häviää asian ja hänet velvoitetaan korvaamaan vastapuolen oikeudenkäyntikulut. (Kulmala 2021, 27.)

3.4 Takaisinsaannin ratkaiseminen

Takaisinsaantihakemuksen ratkaisemisessa tuomioistuimen tulisi ottaa kantaa itse takaisinsaantihakemukseen sekä siihen, onko takaisinsaantihakemuksen pohjalla oleva yksipuolinen tuomio pysyvä vai ei. Tuomioistuimen ei siis tulisi perustaa takaisinsaantiasiassa annettavaa ratkaisua alkuperäiseen kanteeseen. Jos takaisinsaantia hakenut häviää asian, tulee tuomioistuimen tuomiolla hylätä takaisinsaantihakemus, jolloin yksipuolinen tuomio jää pysyväksi. Takaisinsaannin hakijan voittaessa asian, tuomioistuin hyväksyy takaisinsaantihakemuksen ja yksipuolinen tuomio kumotaan. Joissakin tapauksissa tuomioistuimen on mahdollista antaa takaisinsaannin hakijaa vastaan uudestaan yksipuolinen tuomio. Tuomioistuin voi antaa takaisinsaannin hakijaa vastaan uudestaan yksipuolisen tuomion muun muassa oikeudenkäymiskaaren 12 luvun 10 §:n nojalla tilanteissa, jossa vastapuoli on jäänyt pois istunnosta tai ei ole antanut häneltä pyydettyä kirjallista lausumaa, josta käy ilmi hänen kantansa pyynnössä esitettyihin kysymyksiin. Takaisinsaantia hakevaa vastaan annettu yksipuolinen tuomio ei kumminkaan saa olla sisällöltään samanlainen kuin alkuperäinen yksipuolinen tuomio, vaan takaisinsaantihakemus tulee hylätä yksipuolisella tuomiolla. (Kulmala 2021; Oikeudenkäymiskaari 22.7.1991/1052.) Asianosainen, jota vastaan on annettu uudestaan yksipuolinen tuomio, ei ole oikeutettu enää hakemaan takaisinsaantia (Rovaniemen hovioikeuspiirin laatuhanke 2015, 70).

Tilanteissa, joissa tuomioistuin on toimittanut takaisinsaannin hakijalle täydennyskehotuksen eikä takaisinsaannin hakija toimita täydennystä määräajassa, voi tuomioistuin asiaa enempää tutkimatta ratkaista asian tutkimatta jättämistä koskevalla päätöksellä. Takaisinsaantihakemus jätetään tutkimatta myös silloin, kun se on toimitettu tuomioistuimelle myöhässä. (Kulmala 2021, 10, 21.) Takaisinsaantiasioissa, kuten muissakin riita-asioissa, joissa sovinto on sallittua, on asianosaisten mahdollista sopia asia missä vaiheessa asian käsittelyä tahansa. Tällöin asianosaiset voivat pyytää tuomioistuinta vahvistamaan asianosaisten sovinnon, jolloin sovinnon vahvistaminen päättää asian käsittelyn tuomioistuimessa. (Jokela 2024, 466.)

4 AINEISTONKERUUMENETELMÄ

Tutkimusmenetelmän valinnassa keskeistä on tutkimusongelma, joka ohjaa koko valintaprosessia. Osa tutkijoista korostaa, että menetelmä tulisi valita teoreettisen viitekehyksen perusteella, kun taas toiset painottavat tutkimusongelman asettavan rajat menetelmän valinnalle. Yhdessä tutkimuksessa voi esiintyä useita erityyppisiä ongelmia, mikä voi perustella useamman tutkimusmenetelmän käytön. Tiedonkeruu-, analyysi- ja tulkintamenetelmät jaetaan yleensä kahteen pääkategoriaan: laadullisiin (kvalitatiivisiin) ja määrällisiin (kvantitatiivisiin) menetelmiin. Kvantitatiivisessa tutkimuksessa käytetään usein erilaisia standardoituja mittareita, kuten kyselylomakkeita, mikäli tavoitteena on saada tarkkaa tietoa tutkittavan ilmiön laajuudesta tai voimakkuudesta. Kvalitatiivinen tutkimus puolestaan tuo paremmin esille tutkittavien omat näkökulmat ja kokemukset, jolloin se soveltuu erityisen hyvin ilmiöiden syvällisempään ymmärtämiseen. (Hirsjärvi & Hurme 2022; Kananen 2010.)

4.1 Laadullinen tutkimus

Laadullisen eli kvalitatiivisen tutkimuksen lähtökohtana on tutkimusongelman määrittely ja sen ymmärtäminen. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa pyritään syvällisesti hahmottamaan toimijoiden näkökulmia ja kokemuksia. Kvantitatiivisen tutkimuksen on ajateltu keskittyvän enemmänkin yleistettävyyteen, ennustettavuuteen sekä kausaaliselityksiin. Tutkimusongelman määrittämisen myötä asetetaan tutkimuskysymyksiä, joihin pyritään saamaan vastauksia esimerkiksi teemahaastatteluiden avulla. Laadullinen tutkimus on usein tutkimusprosessin alkuvaihe, sillä sen avulla voidaan tarkemmin määritellä ja ymmärtää tutkittavaa ilmiötä. Käytännössä laadullinen tutkimus voi tarkoittaa yksinkertaisimmillaan kysymysten esittämistä tutkimuskohteelle. Laadullisen tutkimuksen osalta havainnointi, teemahaastattelu ja erilaiset dokumentit ovat tiedonkeruumenetelminä tärkeimpiä. (Hirsjärvi & Hurme 2022, 19, 26.) Se, mitä tiedonkeruumenetelmää käyttää, määräytyy tutkittavan ilmiön ja sen ominaisuuksien sekä halutun tiedon tarkkuuden sekä autenttisuuden perusteella. Tiedonkeruumenetelmään vaikuttaa myös tutkimuskohteiden määrä, laadullisessa tutkimuksessa tutkimusobjekteja on yksi tai muutama kun taas määrällisessä tutkimuksessa niitä voi olla useita satoja. (Kananen 2010, 36–38, 48.)

Erilaisissa tutkimuksissa käytettäviä haastattelutyyppisiä on useita erilaisia, ja ne eroavat toisistaan ai-noastaan siinä, kuinka vapaamuotoisesta haastattelusta on kyse. Erilaisiin haastattelutyyppisiin lukeutuvat muun muassa strukturoitu haastattelu, puolistrukturoitu haastattelu ja teemahaastattelu. Näiden

lisäksi haastatteluita voidaan pitää yksilöhaastatteluna tai pari- ja ryhmähaastatteluna. Haastattelutyypeistä strukturoitu haastattelu on jämäkein, siinä haastatteli on laatinut etukäteen kysymykset sekä vastausvaihtoehdot. Strukturoituun haastatteluun verrattuna puolistrukturoitu haastattelu on hieman vapaampaa, koska siinä ei ole etukäteen laadittu vastausvaihtoehtoja. Puolistrukturoidun haastattelun avulla haastattelijan on mahdollista saada haastateltavilta keskeisimmät näkemykset. Teemahaastattelu eroaa näistä haastattelutyypeistä siten, ettei siinä ole etukäteen esitettyjä kysymyksiä ja vastausvaihtoehtoja vaan haastattelutilanne etenee etukäteen valittujen teemojen ympärillä. Näihin teemoihin liittyen on mietitty haastattelukysymyksiä, joita ei kumminkaan haastattelutilanteessa esitetä tietyssä järjestyksessä. Haastateltavat saavat kertoa vapaasti omia kokemuksiaan annettujen teemojen ympärillä. (Juuti & Puusa 2020, 105.)

Tämän opinnäytetyön tutkimusmenetelmäksi valikoitui laadullinen tutkimus, koska tarkoituksena oli saada syvällisempi näkemys siitä, millaisena kärjäsihteerit kokevat takaisinsaantiasioiden käsittelyn, jotta käsikirjasta voitiin luoda mahdollisimman kattava. Syvällisemmän näkemyksen saamiseksi koin ryhmässä toteutettavan puolistrukturoidunhaastattelun tuovan paremman lopputuloksen asiassa, koska tällöin pystyin esittämään haastateltaville suoraan etukäteen mietityt kysymykset. Olin miettinyt kysymykset oman takaisinsaanteja koskevan tiedon pohjalta. Tämän lisäksi itselläni oli jo jonkinlainen käsitys siitä, millaista kärjäsihteereiden työskentely takaisinsaantiasioiden parissa on. Pohjois-Savon kärjäoikeudessa takaisinsaantia koskevia asioita käsittelee vain osa kärjäsihteereistä, jonka takia esimerkiksi kyselytutkimuksen laatiminen ei olisi tuottanut suurta vastausprosenttia. Käsikirjan toivuutta ajatellen, tutkimukseen valittiin sellaisia kärjäsihteereitä, jotka käsittelevät enemmän takaisinsaanteja sekä sellaisia, jotka käsittelevät niitä vähemmän. Tutkittavien valikoimisessa vaikutti myös se, kuinka pitkään kärjäsihteeri on ollut kyseisessä virassaan. Hyödyllisen tutkimustuloksen saamiseksi tutkimusta varten valittiin kärjäsihteereitä, jotka ovat olleet virassa pidempään sekä sellaisia kärjäsihteereitä, jotka ovat olleet talossa lyhyemmän aikaa tai jotka ovat tehneet talon sisällä tehtäväkiertoa.

4.2 Ryhmähaastattelun toteutus

Kanasen (2010, 54) mukaan haastateltavien määrää ei ole mahdollista määritellä etukäteen, etenkin jos kyseessä on laadullinen tutkimus. Kumminkin haastateltavat tulisi valita sen mukaan, että tutkittava aihe koskettaisi heitä (Kananen 2010, 54). Tämän opinnäytetyön ryhmähaastattelu toteutettiin siten, että päätin itse etukäteen, kuinka montaa takaisinsaantia käsittelevää kärjäsihteeriä aion haastatella. Pohjois-Savon kärjäoikeudessa kärjäsihteereiden työmäärä on suuri ja osalla kärjäsihteereistä voi

olla vaikeampaa saada kalentereista vapautettua aikaa haastattelua varten. Tämän vuoksi päätin haastatella neljää kärjäsihteeriä, joista kaksi työskentelee kärjänotaareiden kanssa ja kaksi työskentelee siiviosastolla (riitaosasto) kärjätuomareiden kanssa. Kysyin työnantajaltani sähköpostitse lupaa haastatella neljää kärjäsihteeriä. Tämän jälkeen lähestyin haastateltavia sähköpostitse ja kysyin heidän kiinnostustaan osallistua ryhmähaastatteluun. Sähköpostiviestistä kävi ilmi, mitä asiaa ryhmähaastattelu koskee ja miksi se järjestetään.

Lähetin pari päivää ennen ryhmähaastattelua haastateltaville haastattelukysymykset, jotta he pystyivät paremmin valmistautumaan haastattelutilanteeseen. Itse ryhmähaastattelu toteutettiin Pohjois-Savon kärjäoikeuden neuvottelutilassa. Ennen haastattelun aloittamista kerroin haastatteluun osallistuville kärjäsihteereille haastattelun aiheen sekä kysyin erikseen jokaiselta suostumuksen haastatteluun ja siihen, että haastattelu nauhoitetaan. Ilmoitin haastateltaville, ettei heidän antamistaan vastauksista käy ilmi vastauksen antanut kärjäsihteeri. Kerroin haastateltaville käyttäväni annettuja vastauksia hyödyksi opinnäytetyössäni. Esitin jokaiselle haastateltavalle saman kysymyksen, johon haastateltavat saivat vastata vapaamuotoisesti. En päättänyt haastateltavien puolesta sitä, kuka aloittaa kysymyksiin vastaamisen. Haastattelutilanne nauhoitettiin, jotta pystyin itse keskittymään haastateltavien vastauksiin, eikä omaa aikaani mennyt vastausten ylös kirjaamiseen.

Nauhoitettu haastattelu litteroitiin haastattelupäivän iltana, jolloin haastattelutilanne oli itsellä paremmassa muistissa. Litteroitu aineisto kirjoitettiin puhtaaksi, jolloin jätin ylimääräiset täytesanat pois. Puhtaaksi kirjoitetussa versiossa ei myöskään ollut haastateltavien toisilleen esittämiä kysymyksiä, eikä sellaisia vastauksia, jotka eivät täysin liittyneet esitettyyn kysymykseen tai haastattelun aiheeseen. En myöskään huomionnut puhtaaksi kirjoitetussa aineistossa sellaisia vastauksia, jotka oli annettu nauhoituksen päättymisen jälkeen. Lähetin puhtaaksi kirjoitetun haastattelun sähköpostitse haastatteluun osallistuneilla haastatteluviikon loppupuolella. Näin pystyin varmistumaan siitä, että olin tulkinnut annetut vastaukset oikein. Kaksi haastatteluun osallistuneista ilmoitti puhtaaksi kirjoitetun haastattelun olevan kattava, ja siitä käyvän hyvin ilmi annetut vastaukset.

5 HAASTATTELUN TULOKSET

Tutkimustulosten luotettavuus on laadullisessa tutkimuksessa tärkeää. On kumminkin huomattu, että laadullisen tutkimuksen luotettavuuden arvioiminen on vaikeampaa kuin kvantitatiivisen tutkimuksen. Tutkimuksen luotettavuuden arvioimisessa käytettävät luotettavuusmittarit ovat sellaisia, etteivät ne sovellu tutkimuksiin, joissa tutkimuskohteena on ihmisiä. Ihmisten toiminta ja ajattelu eivät aina ole samanlaista, vaan ne vaihtelevat päivittäin ja niihin voi vaikuttaa ihmisen tunnetilat. Jotta esimerkiksi haastattelutilanteiden tulosten luotettavuutta voidaan arvioida, on suositeltavaa luetuttaa tutkimustulokset haastatteluun osallistuneilla. (Kananen 2010, 68–69.) Tässä opinnäytetyössä tutkimustulosten luotettavuus on varmistettu siten, että haastatteluun osallistuneet ovat saaneet lukea puhtaaksi kirjoitetun tulokinnon annetuista vastauksista. Vaikka kaikki haastatteluun osallistuneet eivät kommentoineet puhtaaksi kirjoitettua tulkintaa, voidaan tutkimustuloksia silti pitää luotettavina, koska puolet haastatteluun osallistuneista kommentoivat sitä.

Haastatteluun osallistuneille kärjäsihteereille esitettiin viisi kysymystä, jotka ovat tämän opinnäytetyön liitteenä (LIITE 1). Esitetyistä kysymyksistä kaksi koski itsessään takaisinsaantiasiota ja yksi koski kärjäoikeudessa käytettävää AIPA-järjestelmää. Loput kaksi kysymystä koskivat kärjäsihteereille suunnattua käsikirjaa. En halunnut haastattelun keskittyvän liikaa kärjäoikeudessa käytettävään AIPA-järjestelmään, koska järjestelmä on ollut käytössä jo useamman vuoden ajan. Opinnäytetyön tarkoituksena oli saada selville, millaisena kärjäsihteerit kokivat takaisinsaantiasioiden käsittelyn sekä millainen käsikirja auttaisi heitä paremmin heidän työssään.

5.1 Keskeiset löydökset ja näkökulmat

Haastateltavat kokivat takaisinsaantiasioiden käsittelyn haasteelliseksi niiden vähyyden takia. Etenkin kärjänotaarien kanssa työskenteleville kärjäsihteereille takaisinsaantiasiota tulee huomattavasti vähemmän verrattuna muihin käsiteltäviin asioihin. Eniten haasteita koettiin ilmoitusten tekemisessä, minne ja missä tilanteissa ilmoituksia pitää tehdä sekä missä vaiheessa mikäkin ilmoitus tehdään. Epävarmuutta aiheutti myös takaisinsaantiasioiden käsittelyn vaiheet kokonaisuudessaan, kun ei ollut tietoa siitä, mitä missäkin tilanteessa tapahtuu sekä mitä uhkia missäkin asiakirjapohjassa käytetään. Myös velkomusasioihin liittyvä tietämys oli osittain vähäisempää, minkä vuoksi takaisinsaantia koskevan yksipuolisen tuomion tulkitseminen koettiin haastavammaksi.

Takaisinsaantiasioissa asianosaisten asemat poikkeavat riita-asioihin verrattuna, jonka takia haastateltavat kokivat, että käsiteltävään asiaan pitää paneutua enemmän. Takaisinsaantia hakevasta käytetään nimitystä takaisinsaanninhakija, joka on takaisinsaannin kohteena olevalla yksipuolisella tuomiolla kumminkin ”vastaaja”-asemassa. Mahdollisissa käräjäoikeudelle toimitetuissa lausumissa ja vastauksissa asianosaisista käytetään lähtökohtaisesti kantaja ja vastaaja nimityksiä, minkä koettiin aiheuttavan helposti sekaannuksia.

Haastateltavat olivat työssään huomanneet puutteita AIPA-järjestelmässä, etenkin käytettävien pohjien sekä massapostituksen osalta. AIPAssa ei ole valmiina takaisinsaanteihin soveltuvia pohjia, vaan käräjäsihteerit joutuvat muokkaamaan AIPAssa olevia pohjia todella paljon. Haastattelussa nousi esille myös Tuomas-järjestelmän käytettävyys, jossa on ollut mahdollista muokata käytettäviä asiakirjapohjia paljon vapaammin kuin AIPAssa. Takaisinsaantiasioissa asiakirjojen määrä voi olla huomattavasti suurempaa kuin muissa asioissa, jonka vuoksi käräjäsihteerit olivat kohdanneet vaikeuksia pyyntöasiakirjojen massapostituslähetyksessä. AIPAssa on lähetettävälle asiakirjoille kokorajoitukset, eikä AIPAn kautta ole mahdollista lähettää massapostituksena suurempia asiakirjakokoja, jonka takia käräjäsihteerit ovat joutuneet itse tulostamaan ja postittamaan pyyntöasiakirjoja. Lisäksi puutteena on huomattu pyyntöasiakirjojen liitteiden järjestettävyys. Tällä hetkellä AIPAssa ei ole mahdollista muuttaa pyyntöasiakirjojen liitteiden järjestystä ja ajoittain liitteet saattavat olla täysin satunnaisessa järjestyksessä. Haastateltavat pohtivat, millaisen kuvan liitteiden sekaisin oleminen antaa tuomioistuimesta.

Kysyttäessä haastateltavilta millainen käsikirja tukisi parhaiten heidän työskentelyään, nousi käsikirjan selkeys, yksityiskohtaisuus sekä sisällysluettelon tarpeellisuus esille. Olisi hyvä, jos käsikirjaa olisi mahdollista seurata kohta kohdalta, ja että siellä olisi melkein tapauskohtaisesti tuotu esille esimerkiksi se, kuinka lausumapyyntö tehdään. Haastateltavat kokivat, että käsikirjassa olisi hyvä tuoda alussa esille teoriaa takaisinsaanneista, ja että käsikirjassa olisi malleja. Käsikirjan ei kumminkaan haluta olevan ylipitkä, mutta sen kumminkin toivottaisiin olevan kaiken kattava. Käsikirjan tallennuspaikaksi toivottiin mahdollisimman loogista paikkaa, josta se olisi helposti löydettävissä.

Käsikirjan jatkokehittämisen osalta toiveena oli mahdollisten epäkohtien tai puutteiden korjaaminen sekä käsikirjan päivittäminen. Jatkokehittämisen osalta oli toiveena myös saada diaaritiedot haastavampien ja erikoisempien takaisinsaantiasioden osalta, jolloin kyseiseltä asialta voisi käydä katso-massa mallia itsellä käsiteltävänä olevaan asiaan. Haastattelussa ehdotettiin, että tällaisten haastavien ja erikoisten takaisinsaantiasioden osalta käsikirjaan voisi laittaa oman osion erikoistapauksista.

5.2 Kehittämisenäkökulmat

Haastattelun perusteella yksi suurin kehittämiskohde on kärjäsihteereiden perehdyttäminen takaisinsaantia koskeviin asioihin. Kärjäsihteereiden työtä helpottaisi huomattavasti, jos heillä olisi tarpeeksi kattava tietoperusta käsiteltävästä asiasta. Tuomioistuinlaitos on järjestänyt summaarisista asioista koulutuksia kärjäsihteereille, mutta näissä koulutuksissa ei ole käsitelty takaisinsaanteja. Pohjois-Savon kärjäoikeuden viraston sisälläkään ei ole järjestetty erikseen koulutuksia takaisinsaantia koskevista asioista. Haastattelussa nousi myös esille takaisinsaantia koskevien ilmoitusten tekeminen. Haastattelun perusteella kävi ilmi, ettei Pohjois-Savon kärjäoikeuden kärjäsihteerit ole olleet tietoisia siitä, mitä ilmoituksia tulisi tehdä, missä vaiheessa ne tulee tehdä ja minne ilmoitukset tehdään. Haastattelussa annetut vastaukset puoltavat sitä, että takaisinsaantia koskeva käsikirja hyödyttäisi kärjäsihteereiden työskentelyä. Lisäksi käsikirja yhtenäistäisi takaisinsaantien käsittelyä, kun jokaisella olisi sama ohjeistus käytössään.

Käsikirjan ohella yhdeksi kehittämiskohdaksi nousi myös takaisinsaanteja koskevat fraasit. Vaikka haastateltavat eivät haastattelussa suoranaisesti puhuneet fraaseista, pystyin heidän antamistaan vastauksistaan tulkitsemaan, että fraaseille olisi tarvetta. Pohjois-Savon kärjäoikeudessa on käytössä monessa asiassa fraaseja, joita henkilöstö voi hyödyntää ratkaisupohjissa, lausumapyynnöissä, yhteenvedoissa ja muissa vastaavissa asiakirjapohjissa. Valitettavasti takaisinsaanteja koskeviin asioihin ei ole laadittu yhtä paljon fraaseja. Tämän takia laadin käsikirjan ohessa takaisinsaantiasioille kattavan ja laajan fraasivalikoiman, joita henkilöstö voi hyödyntää eri asiakirjapohjissa.

Kärjäsihteereiden AIPA-järjestelmään liittyvät ongelmat ovat sellaisia, joiden osalta olisi mahdollista lähettää kehittämissuhteita AIPAn ylläpitäjille. AIPA-järjestelmää päivitetään ja kehitetään koko ajan ylläpitäjien toimesta. Myöhemmin tulevassa AIPAn päivitysversioissa on tiedossa muun muassa pyyntöasiakirjojen järjestyksen muuttaminen. Kärjäoikeuksilla ei kumminkaan ole tiedossa, milloin tämä päivitysversio tarkalleen ottaen on tulossa. Pohjois-Savon kärjäoikeuden AIPA-virastokouluttajien keskuudessa on nostettu esille massapostituksen kokorajoituksen mahdollinen muuttaminen tai kokonaan poistaminen, jota AIPA-verkoston kuuluvat voisivat käydä läpi verkostopäivillä. Huomiota otettavaa on kumminkin se, ettei AIPAn ylläpitäjät mahdollisesti voi vaikuttaa massapostituksen kokorajoitukseen.

Haastattelun perusteella pohdittavaksi jäi, saavatko kärjäsihteerit työpareiltaan tarpeeksi selkeitä ja kattavia ohjeistuksia. Lähtökohtaisesti asian puheenjohtaja antaa kärjäsihteerille ohjeistukset siitä, mitä kärjäsihteerin tulisi tehdä. Kärjäsihteereille tarkoitettu takaisinsaanteja koskeva käsikirja ei voi olla sellainen, jonka perusteella kärjäsihteerit tekisivät täysin itsenäisesti toimenpiteitä takaisinsaanti-asioissa, vaan sen tulisi enemmänkin tukea heidän työskentelyään. Käsikirjan tarkoituksena ei ole ratkaista työparien keskinäiseen kommunikointiin liittyviä mahdollisia haasteita vaan näiden haasteiden ratkomisen ja kommunikoinnin kehittäminen jäisi kokonaan Pohjois-Savon kärjäoikeuden henkilöstön tehtäväksi.

6 OPINNÄYTETYÖN TOIMINNALLINEN OSUUS

Opinnäytetyön toiminnallisena osuutena oli laatia takaisinsaanteja koskeva käsikirja Pohjois-Savon käräjäoikeuden kärjäsihteereille. Käsikirjan laatiminen alkoi jo siinä vaiheessa, kun lähetin haastattelusta saamani tulkinnan tarkistettavaksi haastatteluun osallistuneille kärjäsihteereille. Haastattelusta kävi ilmi, että kärjäsihteerit toivoivat käsikirjalta mahdollisimman yksityiskohtaisia ja kattavia ohjeistuksia. Lisäksi he toivoivat, että käsikirjassa olisi mahdollisista erikoisimmista tapauksista esimerkkejä. Haastattelun perusteella sain sellaisen kuvan, että kärjäsihteerit toivoivat käsikirjalta tekniseen suorittamiseen liittyviä ohjeistuksia. Takaisinsiantasioita käsitellään AIPA-järjestelmässä, jonka käyttöön on olemassa kattavat ja selkeät ohjeet. Päädyin käsikirjan laatimisessa siihen, etten ota AIPA-järjestelmästä kuvakaappauksia, vaan selostan AIPAssa tehtävät toimenpiteet kohta kohdalta.

Suurin huolenaihe, joka haastattelusta nousi esille, liittyi takaisinsaanneista tehtäviin ilmoituksiin. Haastattelun perusteella kävi ilmi, ettei Pohjois-Savon käräjäoikeudessa kärjäsihteerit ole tietäneet, mitä ilmoituksia takaisinsiantasioista tulisi tehdä, minne ilmoitukset lähetetään ja missä vaiheessa ne tehdään. Tämän ongelman ratkaisemiksi päätin olla suoraan yhteydessä Oikeusrekisterikeskukseen, jotta käsikirjaan saadaan mahdollisimman luotettavaa tietoa ilmoitusten tekemisestä. Oikeusrekisterikeskuksesta saamieni vastausten perusteella kävi ilmi, että he ovat laatimassa tuomioistuimille yhteistä ohjeistusta riitaantuneista summaarisista sekä takaisinsiantasioista. Oikeusrekisterikeskuksen ohjeistus kumminkin tulee olemaan sellainen, joka ei kohta kohdalta ohjeista, kuinka käräjäoikeudessa tulisi toimia takaisinsiantasioiden käsittelemisessä. On kysymättäkin selvää, että käsikirjaa täytyy päivittää Oikeusrekisterikeskukselta saadun ohjeen perusteella. Tämän opinnäytetyön laatimisen aikana ei kuitenkaan ollut tiedossa, milloin ohje toimitetaan tuomioistuimille.

Käsikirja on tarkoitettu Pohjois-Savon käräjäoikeuden sisäiseen käyttöön, minkä vuoksi sitä ei ole liitetty tämän opinnäytetyön liitteeksi. En myöskään käy käsikirjan sisältöä läpi yksityiskohtaisesti vaan esittelen sen yleisellä tasolla.

6.1 Käsikirjan kokoaminen

Aloitin käsikirjan ilmoituksia koskevan osion laatimisen jo ennen haastattelua, koska olin saanut selville, että takaisinsaannista tulisi tehdä ilmoituksia Oikeusrekisterikeskukselle. Tiedustelin riitaosaston

kärjäsihteereiltä, oliko heillä tietoa ilmoitusten laatimisesta, ja kysyin myös kirjaamon esihenkilöltä, oliko Pohjois-Savon kärjäoikeudessa sovittu jokin toimintamalli ilmoitusten tekemisestä. Saatujen vastausten perusteella, sain varmistuksen siitä, ettei Pohjois-Savon kärjäoikeudessa ollut sovittu mitään käytäntöä ilmoitusten tekemisestä. Seuraavaksi otin yhteyttä sähköpostitse Oikeusrekisterikeskukseen ja kysyin heiltä tarkempaa tietoa takaisinsaanneista. Oikeusrekisterikeskuksesta saatujen vastausten perusteella laadin Wordissa ohjeistuksen, jonka lähetin tiedoksi takaisinsaanteja käsitteleville kärjäsihteereille, kärjätuomareille sekä kärjänotaareille. Tallensin ohjeistuksen Pohjois-Savon kärjäoikeuden sähköiseen kansioon, josta se oli kaikkien saatavilla.

Jatkoin käsikirjan kokoamista haastattelun tulosten analysoimisen jälkeen, jolloin pystyin hahmottamaan käsikirjan rungon. Pehdyin itsenäisesti takaisinsaantiasioihin sekä AIPA-järjestelmän ohjeisiin. Kävin myös läpi kärjäoikeudessa aikaisemmin käsiteltyjä takaisinsaantiasioita. Näiden avulla pystyin tarkistamaan, mitä toimenpiteitä takaisinsaantiasioissa on tehty, millaisia ratkaisuja niissä on annettu sekä mitä toimenpiteitä istuntoihin liittyen on tehty. Tallensin itselleni aikaisempien takaisinsaantiasioiden asiakirjapohjia, joita hyödynsin erilaisten fraasien laatimisessa. Hyödynsin käsikirjan laatimisessa AIPA-järjestelmän koulutuskantaa, jossa pystyin itse luomaan takaisinsaantia koskevan riitaasian. Tämä mahdollisti sen, että saatoin kirjoittaa käsikirjaan yksityiskohtaiset ohjeet järjestelmän käyttöön liittyen.

Konsultoin käsikirjan laatimisessa riitaantuneiden summaaristen asioiden vastuutuomaria, jonka kanssa pohdin takaisinsaantiasioissa annettuja erilaisia ratkaisuja, mahdollisia istutokäsittelyitä sekä asiakirjoissa näkyvien asianosaisten tietojen muokkaamista. Tarkistutin laatimani fraasit vastuutuomarella ja muokkasin niitä hänen ehdotustensa mukaisesti. Lisäksi pyysin riitaosaston kärjäsihteereiden lähiesihenkilöä tarkistamaan käsikirjan varmistaakseni, että ohjeistus on selkeä, johdonmukainen ja paikkansapitävä.

6.2 Käsikirjan sisältö

Haastattelun perusteella kärjäsihteereiden toiveena oli, että käsikirjassa kerrottaisiin lyhyesti takaisinsaantiasioista. Koin tämän tiedon oleelliseksi, joten käsikirjan ensimmäinen osio sisältää tiivistetyn kuvauksen takaisinsaanneista. Haastattelussa kävi ilmi, että kärjäsihteerit sekoittavat helposti asianosai-

set keskenään, kun AIPA-järjestelmään takaisinsaanninhakija kirjataan vastaaja-asemaan ja alkuperäinen kantaja pysyy kantajana. Tämän vuoksi käsikirjan toisessa osiossa ohjeistetaan muokkaamaan kärjäoikeudessa luoduille asiakirjoille asianosaisten asemat oikeiksi. Muutoin käsikirjan runko mukailee takaisinsaantiasioiden käsittelyvaiheiden järjestystä, jonka mukaan käsikirja on jaettu seuraaviin osioihin: 3) takaisinsaantiasioiden vireilletulo 4) täydennyskehotus takaisinsaanninhakijalle 5) riita-asian lausumapyyntö alkuperäiselle kantajalle 6) täytäntöönpanon keskeyttämistä koskeva päätös 7) istunto 8) ratkaisut 9) yksipuolisen tuomion mitätöiminen 10) erikoistapauksia. Osioiden 3–9 alla on vielä omat alalukunsa, jotka helpottavat tiedon etsimistä käsikirjasta.

Käsikirjassa on hyödynnetty runsaasti sisäisiä linkkejä. Lisäsin linkkejä erityisesti niihin osioihin, joissa ei käsitellä seuraava mahdollista vaihetta suoraan. Esimerkiksi täydennyskehotusta käsittelevässä osiossa on oma alalukunsa tilanteelle, jossa täydennystä ei ole toimitettu. Kyseisessä alaluvussa on käsikirjan sisäinen linkki ratkaisut-osioon, jossa annetaan ohjeet tutkimatta jättämistä koskevan päätöksen laatimiseen. Pidän tärkeänä, että käsikirja helpottaisi kärjäsihteereitä löytämään tilanteeseen sopivat AIPA-fraasit. Tästä syystä lisäsin käsikirjaan ulkoisia linkkejä laatimiini AIPA-fraaseihin. Linkkiä klikkaamalla siirrytään suoraan ohjeen kyseiseen kohtaan liittyvään AIPA-fraasiin. Esimerkiksi takaisinsaantia koskevan asian vireilletuloa käsittelevän osion alaluvussa, joka käsittelee vireilletulosta tehtäviä ilmoituksia, on suora linkki ”ilmoitus takaisinsaantiasian vireilletulosta”-fraasiin.

Takaisinsaantiasiat ovat yksilöllisiä, eivätkä kaikki tapaukset noudata tiettyä ennalta määriteltyä kaavaa. Käsikirjassa on kuitenkin pyritty huomioimaan kaikki mahdolliset tilanteet, jotta käsikirja olisi mahdollisimman kattava. Käsikirjaan ei ole lisätty erillistä ohjeistusta oikeudenkäyntimaksuista. Pohjois-Savon kärjäoikeudessa on käytössä suoritehinnasto, josta käy ilmi maksun suuruus, nimike sekä mistä asioista kyseinen maksu peritään. Lisäksi aiemmin on tehty opinnäytetyö oikeudenkäyntikuluista riita- ja rikosasioissa, jonka toiminnallisena osana on laadittu rikosasioiden oikeudenkäyntikulujen osalta käsikirja.

7 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

Opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää millaisia ongelmia Pohjois-Savon kärjäoikeudessa takaisinsaanteja käsittelevät kärjäsihteerit ovat kohdanneet sekä millaista ohjetta he kokevat tarvitsevansa työnsä tueksi. Käsikirja oli tarkoitus laatia käytännönläheiseksi ja erityisesti kärjäsihteerin tarpeet huomiovaksi. Sen tavoitteena oli toimia uusien kärjäsihteereiden perehdyttämisen tukena ja työskentelytapojen yhtenäistämässä.

Käytin opinnäytetyössä kvalitatiivista tutkimusmenetelmää ja toteutin tutkimuksen puolistrukturoituna ryhmähaastatteluna. Pysin haastattelukysymysten avulla saamaan kattavan kuvan kärjäsihteerien takaisinsiantasioihin liittyvistä kokemuksista sekä heidän näkemyksistään AIPA-järjestelmästä. Haastateltavat valikoituivat sen perusteella, miten kauan aikaa he olivat olleet Pohjois-Savon kärjäoikeudessa töissä sekä heidän työtehtäviensä perusteella. Pidin tärkeänä, että jokainen haastatteluun osallistunut oli käsitellyt työssään takaisinsantasioita.

Haastattelusta ilmeni, että kärjäsihteerit kokevat takaisinsantasioiden käsittelyn haasteelliseksi niiden vähyyden vuoksi. Erityisesti ilmoitusten tekeminen aiheutti haastateltavissa epävarmuutta. Asiakirjapohjissa käytettävät uhat aiheuttivat hankaluuksia, kun ei ollut varmuutta siitä, mitä uhkia missäkin tilanteessa käytetään. Ylipäänsä takaisinsantasioiden käsittelyvaiheet aiheuttivat epävarmuutta. Osalla haastateltavissa oli vähäisempi kokemus velkomusasioista, joka osaltaan lisäsi takaisinsaanteihin liittyvää epävarmuutta.

AIPA-järjestelmä herätti runsaasti keskusteltua haastateltavien kesken. Asiakirjapohjien muokkaustarpeet koettiin ongelmalliseksi, eikä järjestelmässä ollut valmiita takaisinsaanteihin liittyviä pohjia. Masapostituksen kokorajoitus hankaloitti asiakirjojen lähettämistä, ja pyyntöasiakirjojen liitteiden satunnainen järjestys vaikeutti työtä. Haastattelun perusteella itselleni nousi ajatus laatia takaisinsaanteihin AIPA-fraaseja, joita kärjäsihteerit voisivat hyödyntää. Päädyin lopulta lisäämään käsikirjaan ulkoisia linkkejä luomiini AIPA-fraaseihin.

Haastateltavat toivoivat käsikirjalta selkeyttä, yksityiskohtaisuutta ja tapauskohtaisia ohjeita. Erityisesti esitettiin toive saada konkreettiset ohjeet, jossa neuvottaisiin teknistä suorittamista. Kaiken kaikkiaan käsikirjan toivottiin olevan kaiken kattava. Lisäksi toivottiin, että käsikirjaa päivitetäisiin säännöllisesti ja siihen lisättäisiin esimerkkejä erikoistapauksista.

Haastattelun perusteella laadin käsikirjan, jossa pyrin huomioimaan kaikki takaisinsaanteihin liittyvät käsittelyvaiheet. Hyödynsin haastateltavien näkemyksiä ja heidän antamansa vastaukset ohjasivat käsikirjan rakennetta sekä sisällön muotoilua. En lisännyt käsikirjaan kuvakaappauksia AIPA-järjestelmästä, koska en pitänyt kuvallisen käsikirjan tuovan konkreettista hyötyä. Lisäsin käsikirjaan ulkoisia linkkejä luomiini AIPA-fraaseihin ja sisäisiä linkkejä käsikirjan eri osioihin. Ulkoisilla ja sisäisillä linkeillä pystyin helpottamaan kärjäsihteereiden työskentelyä sekä tiedon etsimistä.

Jäin itse pohtimaan, kuinka selkeitä ja kattavia ohjeistuksia kärjätuomarit ja kärjänotaarit antavat kärjäsihteereille. Lähtökohtaisesti kärjäsihteerin pitäisi pystyä omalla työllään auttamaan kärjätuomareita ja kärjänotaareita. Puutteellisten ohjeistusten myötä kärjäsihteerit eivät pysty tekemään työtään kunnolla. Käsikirjan avulla kärjäsihteerit saavat lisää itsevarmuutta takaisinsaantiasioiden käsittelemisessä. Käsikirja helpottaa uusien kärjäsihteereiden perehdyttämistä sekä sen avulla pystytään yhteinäistämään Pohjois-Savon kärjäoikeuden henkilöstön työskentelytapoja. Tulevaisuudessa käsikirjaa on tarkoitus jatkokehittää sekä päivittää Oikeusrekisterikeskukselta tulevan ohjeistuksen perusteella.

Aloitin opinnäytetyöprosessin 2024 vuoden keväällä pohtimalla yhdessä työnantajani kanssa sopivaa aihetta. Pidin tärkeänä, että opinnäytetyöni aiheesta olisi hyötyä Pohjois-Savon kärjäoikeuden kärjäsihteereille. Koin aiheen miettimisen haastavaksi, koska Pohjois-Savon kärjäoikeuteen on vuosien saatossa tehty paljon opinnäytetöitä sekä erilaisia käsikirjoja. Päädyin lopulta esittämään työnantajaleni, että tekisin opinnäytetyön takaisinsaannista yksipuoliseen tuomioon ja sen toiminnallisena osuutena laatisin takaisinsaanneista kärjäsihteereille käsikirjan. Ehdotin opinnäytetyöni aihetta opettajaleni ja kerroin opinnäytetyöni toimeksiantajan. Asetin tavoitteeksi saada opinnäytetyön valmiiksi vuoden 2024 loppuun mennessä.

Aloitin teoriaosuuden kirjoittamisen kesälomani aikana, jolloin minulla oli enemmän aikaa keskittyä kirjallisuuteen ja teoriaosuuden kirjoittamiseen. Kirjoittamisvaiheessa huomasin saaneeni työni kautta tarvittavaa teoriaperustaa, mikä oli samaan aikaan hyvä sekä huono asia. Jouduin joka tapauksessa etsimään kirjallisuudesta ja lainsäädännöstä lähteitä, joihin viitata. Teoriaosuuden kirjoittaminen sujui suunnitelmien mukaisesti, ja sain sen valmiiksi elokuun puoliväliin mennessä. Saatujen kommenttien ja palautteiden perusteella muutin opinnäytetyöni rakennetta, joka osaltaan selkeytti ja vähensi toistoa.

Haastatteluosuuden suunnitteleminen ja toteutus sujuivat hyvin, vaikka jouduin muuttamaan alkuperäisen teemahaastattelun puolistrukturoituun ryhmähaastatteluun. Huomasin haastattelupäivänä tehneeni

väärin omaan käyttöön tarkoitetun haastattelurungon, jonka takia en voinut pysyä alkuperäisessä suunnitelmassani. Litteroin haastattelun samana päivänä, mikä helpotti työskentelyäni. Asetin itselleni tavoitteeksi toimittaa puhtaaksi kirjoitetun haastattelutuloksen haastatteluun osallistuneille saman viikon lopussa. Tiukka aikataulu toi paineita, sillä työviikkoni oli kiireinen ja muissa opintojaksoissa oli paljon palautettavia tehtäviä.

Haastatteluosuuden jälkeen opinnäytetyön laatiminen eteni nopealla aikataululla. Laadin käsikirjaa työpäivien jälkeen iltaisin ja samaan aikaan kirjoitin opinnäytetyötäni eteenpäin. Opinnäytetyön kirjoittamisen lisäksi suoritin viisi opintojaksoa. Kokopäivätyön, opintojen ja kirjoittamisen yhdistäminen vaati tarkkaa aikataulutusta ja ajoittain motivaation ylläpitoa. Vaikka en pitänyt opintovapaata kuin muutaman päivän, sain työn valmiiksi vuoden 2024 loppuun mennessä. Olen ylpeä siitä, että pystyin tasapainottamaan työn, opinnot ja opinnäytetyön tekemisen.

Opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää, millaisia ongelmia Pohjois-Savon käräjäoikeuden kärjäsihteerit ovat kohdanneet käsitellessään takaisinsaantiasioita sekä millainen ohje tukisi heidän työtään. Sain haastattelun perusteella selville kärjäsihteereiden kokemat kipukohdat sekä takaisinsaantiasioissa että AIPA-järjestelmän käytössä. Näiden vastausten pohjalta laadin käsikirjan, joka vastasi heidän tarpeisiinsa ja toiveisiinsa.

LÄHTEET

- Helenius, D. & Linna, T. 2021. *Siviili- ja rikosprosessioikeus*. Helsinki: Alma Talent Oy. Saatavissa: [https://verkkokirjahylly-almatalent-fi.ezproxy.centria.fi/teos/HABBCXETEB#kohta:Siviili-\(\(20\)ja\(\(20\)rikosprosessioikeus](https://verkkokirjahylly-almatalent-fi.ezproxy.centria.fi/teos/HABBCXETEB#kohta:Siviili-((20)ja((20)rikosprosessioikeus). Viitattu 26.7.2024.
- Jokela, A. 2024. *Oikeudenkäynti: II, Oikeudenkäynnin asianosaiset ja valmistelu*. 4., uudistettu painos. Helsinki: Alma Talent.
- Juuti, P. & Puusa, A. 2020. *Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät*. Helsinki: Gaudeamus. Saatavissa: <https://www.ellibslibrary.com/book/9789523456167>. Viitattu 22.10.2024.
- Kulmala, S. 2021. *Takaisinsaanti yksipuoliseen tuomioon*. Edita Publishing Oy. Saatavissa: www.edilex.fi/artikkelit/22229. Viitattu 29.7.2024.
- Linna, T. 2012. *Prosessioikeuden oppikirja*. Helsinki: Talentum. Saatavissa: <https://verkkokirjahylly-almatalent-fi.ezproxy.centria.fi/teos/CABBXXBTABJEB>. Viitattu 26.7.2024.
- Oikeudenkäymiskaari*. 1.1.1734/4. Saatavissa: <https://finlex.fi/fi/laki/ajan-tasa/1734/17340004000?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=oikeudenk%C3%A4ymiskaari>. Viitattu 26.7.2024.
- Pohjois-Savon kärjäoikeus. 2021. *Riita-asian käsittelyn vaiheet*. Saatavissa: <https://oikeus.fi/tuomioistuimet/fi/index/asiat/riita-asiat/riita-asiankasittelynvaiheet.html>. Viitattu 30.7.2024.
- Rovaniemen hovioikeuspiirin oikeudenkäynti riita-asioissa käsittelijän opas. Saatavissa: https://oikeus.fi/hovioikeudet/rovaniemenhovioikeus/fi/index/laatuhankeet-qualityproject_0/tyoryhmaraportit.html. Viitattu 30.7.2024.
- Sirkka, H. & Hurme, H. 2022. *Tutkimushaastattelu: teemahaastattelun teoria ja käytäntö*. Helsinki: Gaudeamus. 2. painos. Saatavissa: <https://www.ellibslibrary.com/book/9789523458123>. Viitattu 22.10.2024.
- Tuomioistuinlaitos. 2024. *Summaarinen riita-asia*. Saatavissa: <https://oikeus.fi/tuomioistuimet/fi/index/asiat/riita-asiat/summaarinenriita-asia.html#>. Viitattu 16.6.2024.
- Ulosottoakaari*. 15.6.2007/705. Saatavissa: <https://finlex.fi/fi/laki/ajan-tasa/2007/20070705?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=ulosottoakaari>. Viitattu 26.7.2024.
- Vuorenpää, M. 2023. *Prosessioikeuden perusteet*. 2., uudistettu painos. Helsinki: Alma Talent. [https://verkkokirjahylly-almatalent-fi.ezproxy.centria.fi/teos/BAGBEXETEB#kohta:PROSESSIOIKEUDEN\(\(20\)PERUSTEET/piste:tb](https://verkkokirjahylly-almatalent-fi.ezproxy.centria.fi/teos/BAGBEXETEB#kohta:PROSESSIOIKEUDEN((20)PERUSTEET/piste:tb). Viitattu 17.6.2024.

Haastattelukysymykset

1. Millaiseksi koet takaisinsaantiasioiden käsittelyn?
2. Millaisia haasteita olet kohdannut takaisinsaantiasioiden käsittelyssä
3. Millaisena koet käytettävän AIPA-järjestelmän?
4. Millainen käsikirja tukisi parhaiten omaa työskentelyäsi?
5. Miten toivoisit, että käsikirjaa jatkokehitettäisiin?